

ระบบงานฟาร์มกับการจัดอาชีวศึกษาเกษตร
Farming system with Vocational Agricultural Education Management

รังสรรค์ ปัญญาคม
Rangsan Panyakom
ครูชำนาญการพิเศษ แผนกวิทยาศาสตร์
วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี
rpanyakom@gmail.com

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเกษตร มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือ มีทักษะประสบการณ์ในวิชาชีพและเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพเกษตร ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง งานฟาร์มจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้เป็นแหล่งฝึกทักษะและประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน นักศึกษา วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีต้องจัดสร้างงานฟาร์มการผลิตพืช การผลิตสัตว์ และการผลิตสัตว์น้ำ มีลักษณะฟาร์มเด่นแตกต่างกันตามศักยภาพในแต่ละแห่ง มีทั้งรูปแบบงานฟาร์มสาธิต ฟาร์มเพื่อการศึกษา ฟาร์มเพื่อการค้า โครงการทดลองของนักเรียน การทำฟาร์มให้ประสบความสำเร็จมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การดำเนินงานฟาร์มเป็นแบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียน นักศึกษามีพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และเจตคติที่ดีอย่างสมบูรณ์แบบและเป็นแหล่งวิชาการบริการวิชาชีพสู่ชุมชน

คำสำคัญ : งานฟาร์ม ระบบงานฟาร์ม การจัดการศึกษา อาชีวศึกษาเกษตร โครงการเกษตรภายใต้การนิเทศ

Abstract

The main objective of Vocational agricultural education is to produce skilled and technical levels. Professional skills, experience and good attitude to agricultural occupations. The certificate curriculum and the diploma curriculum focuses on the students to learning by doing. Student can get skills and direct by farming. There are crop farms, livestock farms and aquaculture farms in the college of agriculture and technology. Every farm has different strong points. Farm are formed in demonstration farms, educational farms, commercial farms and student's projects farms. The outside factors and inside factors are effected to the success of farms. The students can get a good knowledge, good skills, experience a good attitude a farming can be a vocational service for communities.

Keywords : Farming program; Farming system; Education management; Vocational agriculture education; Supervised farming project

1. บทนำ

อาชีพการเกษตรเป็นอาชีพพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนไทย การเกษตรเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ ผลิตผลทางการเกษตรเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดสินค้า อาหาร ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ใช้ภายในประเทศและส่งจำหน่ายเป็นสินค้าออก ถือเป็นผู้ผลิตแหล่งอาหารของโลก ด้านสังคม การเกษตรยังเกี่ยวข้องกับวิถีชุมชนและธรรมชาติที่ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของครอบครัวและท้องถิ่น แม้วิทยาการ

ต่าง ๆ จะเจริญก้าวหน้าขึ้น มนุษย์ก็ยังคงอาศัยผลผลิตที่ได้จากการเกษตรเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเป็นงานที่สร้างเสริมความสุขสมบูรณ์ให้แก่บ้านเมืองโดยส่วนรวม

การจัดการศึกษาด้านการเกษตรจึงมีความสำคัญและเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาประเทศและอาชีพเกษตรโดยตรง การศึกษาเกษตรได้จัดครอบคลุมและหรือสอดแทรกในหลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนในระดับอาชีวศึกษา

เกษตร ในสถานศึกษาวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ได้มีการจัดการเรียนการสอนด้านการเกษตรมายาวนาน มีหลักสูตรการสอนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีความรู้ ความชำนาญในทักษะวิชาชีพ สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม [1] การเรียนการสอนจึงต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) งานฟาร์มในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนปฏิบัติการ โครงการฟาร์มในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญสูงสุดในการจัดการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษาเกษตร ซึ่งการทำงานฟาร์ม มีจุดมุ่งหมายสำคัญก็เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงาน หรือได้เรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนมาจากภาคทฤษฎีในชั้นเรียน การฝึกประสบการณ์จริง จึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นเครื่องมือสอนของครู โดยเฉพาะในการฝึกประสบการณ์งานฟาร์มซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในวิทยาลัยที่เติมเต็มให้ผู้เรียนมีพร้อมทั้งความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างสมบูรณ์แบบ [2]

2. การจัดการอาชีวศึกษาเกษตร

อาชีวศึกษาเกษตร คือการศึกษาเกษตรระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ที่จะฝึกนักเรียน นักศึกษาให้ออกไปประกอบอาชีพโดยตรง ความมุ่งหมายสากลของอาชีวศึกษาเกษตรเป็นการฝึกฝนกำลังคนทางการเกษตร ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้มีความรู้ความชำนาญในงานการเกษตร จนสามารถออกไปทำงานได้อย่างแท้จริง ตรงตามความต้องการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นพคุณศิริวรรณ [2] กล่าวว่า อาชีวศึกษาเป็นศาสตร์ที่พัฒนากำลังแรงงานให้มีความพร้อมในการประกอบอาชีพ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดอาชีวศึกษา คือ

- 1) เสริมความต้องการพื้นฐานของบุคคล เพื่อให้พร้อมสำหรับการประกอบอาชีพ
- 2) พัฒนาความสามารถเฉพาะของบุคคล
- 3) สนับสนุนและจูงใจกำลังแรงงานต่างๆ โดยการพัฒนากำลังคนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อการมีชีวิตที่ดีและนำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

2.1 จุดมุ่งหมายของอาชีวศึกษาเกษตร

1. เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้ที่ประกอบอาชีพหรือ

เตรียมตัวที่จะไปประกอบอาชีพอิสระต่างๆ ทางภาคเกษตร เช่น เป็นผู้ผลิต ผู้เก็บรักษา ผู้แปรรูปผลผลิต ผู้ทำธุรกิจทางการค้า ผู้ทำธุรกิจทางอุตสาหกรรมเกษตร ผู้ให้บริการทางการเกษตร เป็นต้น มีความสามารถในเชิงอาชีพการเกษตรซึ่งสามารถเรียนรู้ได้จากห้องเรียน การปฏิบัติงานในฟาร์มหรือโครงการเกษตร ความสามารถเฉพาะด้าน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้หากว่าเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไป

2. เพื่อช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในอันที่จะประกอบกิจการต่างๆ อย่างสะดวก รู้จักปรับปรุงชีวิตของตนให้อยู่ในสังคม มีลักษณะการเป็นผู้นำในอาชีพของตนและในสังคม รวมทั้งตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบของตน ทั้งด้านอาชีพ สังคม และความเป็นพลเมืองดีของชาติ ถือเป็นศิลปะในการดำรงชีพ โดยการจัดการกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น การจัดชมรมหรือองค์กรต่างๆ อาทิ องค์กรเกษตรกรในอนาคตแห่งประเทศไทย (อกท.)

3. เพื่อปลูกฝังนิสัย ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง มีความประสงค์ที่จะใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ เพื่อให้ความเจริญก้าวหน้าทางงานวิชาชีพ และพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว เป็นการเตรียมตัวเพื่อชีวิตที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

2.2 หลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร

อาชีวศึกษาเกษตรมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้ เป็นไปตามหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการจัดการศึกษาอยู่ 2 ระดับคือ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากำลังคนระดับฝีมือที่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในงานอาชีพตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ นำไปปฏิบัติงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีใช้หลักสูตรทางการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้ [3]

1. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาเกษตรศาสตร์ พุทธศักราช 2556
2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาเกษตรกรรม พุทธศักราช 2557 มีทั้งหมด 13 สาขาวิชา

ส่วนหลักสูตรที่ใช้ในสถาบันอาชีวศึกษาเกษตรนั้นยังอยู่ในช่วงการพัฒนาและคาดว่าจะเปิดการเรียนการสอนในหลักสูตรระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการอาชีวศึกษาเกษตรที่มีความพร้อมต่อไป

3. ความสำคัญของระบบงานฟาร์มกับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเกษตร

การจัดการเรียนในระดับอาชีวศึกษาเกษตรมีจุดมุ่งหมายคือได้เกษตรกรที่ดี ได้คนที่ทำงานอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ส่วนประกอบที่สำคัญในการสอนอาชีวศึกษาเกษตรควรประกอบด้วยดังนี้

1. การสอนในชั้นเรียน
2. การจัดโครงการงานฟาร์มให้นักเรียนได้ฝึกหัด
3. การจัดองค์การและกิจกรรมเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติด้วยตนเองภายใต้การนิเทศของทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง [2]

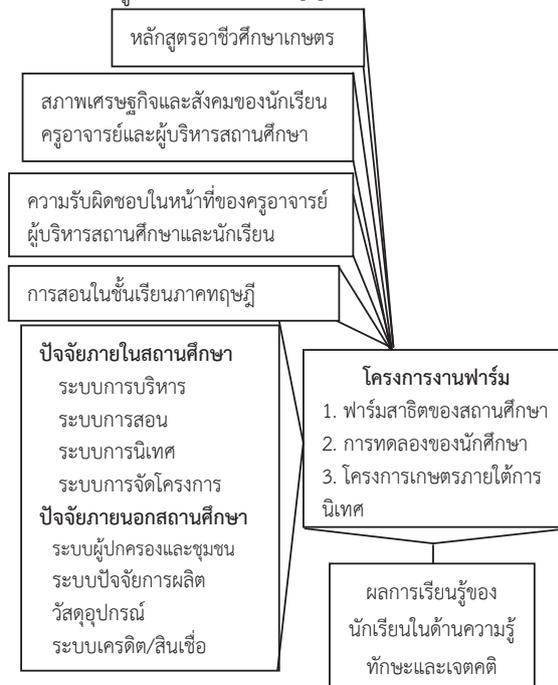
โครงการงานฟาร์มเป็นความคิดอยู่บนรากฐานการให้ประสบการณ์จริงแก่ผู้เรียน งานฟาร์มเป็นงานเกษตรที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ทำงานกับสิ่งมีชีวิต เป็นของละเอียดอ่อนซึ่งไม่ใช่ของง่ายเหมือนกับสาขาวิชาอื่นๆ ผู้เรียนหรือผู้ประกอบการอาชีพงานฟาร์มต้องผ่านการกระทำจริงให้มีประสบการณ์ มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ตามทฤษฎีของ John Dewey กล่าวไว้ว่า ในการฝึกหัดอาชีพที่ดีนั้น จะทำได้โดยการฝึกหัดงานอาชีพนั้นโดยตรง โดยยึดหลักที่ว่า กระบวนการศึกษาอาชีพนั้นๆ สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ต้องออกแบบการสอนให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรง มีความสามารถผสมผสานความรู้ด้านอาชีพเกษตรได้อย่างดีและเหมาะสม เป็นผู้สามารถก้าวออกไปสู่ตลาดแรงงานหรือประกอบอาชีพการทำฟาร์มอิสระได้อย่างมั่นใจ นอกจากนั้นนพคุณ ศิริวรรณ [4] กล่าวว่า ระบบงานฟาร์มในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรซึ่งเป็นจุดแข็งในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สามารถจัดการเรียนการสอนงานฟาร์มตามหลักปรัชญา Pragmatism (ปฏิบัตินิยมที่เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ) ที่โลกยอมรับว่าเป็นการสอนอาชีวเกษตรที่ดีที่สุด เนื่องจากมีความพร้อมด้านพื้นที่ สถานที่สำหรับการปฏิบัติงานฟาร์มอย่างพร้อมมูล

การจัดให้นักเรียน นักศึกษาได้ทำงานฟาร์ม จุดมุ่งหมายในปัจจุบันก็เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสปฏิบัติ หรือได้เรียนรู้ในสิ่งที่ได้เรียนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน ฝึกทำงานจริงในฟาร์มจึงเป็นเสมือนเครื่องมือช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียน นักศึกษา เป็นเครื่องมือการสอนของครู ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่นักเรียน นักศึกษา ได้พบจากการปฏิบัติล้วนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่นักเรียน นักศึกษา ควรรู้และเป็นผู้ประกอบการสอนที่ดีของครูด้วย นพคุณ ศิริวรรณ [1] ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ฟาร์มในสถานศึกษานั้นเพื่อที่จะมุ่งเน้นใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยและเหมาะสม ให้นักเรียน นักศึกษาใช้ฟาร์มสถานศึกษาเพื่อฝึกทักษะ เป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม และเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ปฏิบัติการของนักเรียน นักศึกษาในด้านการเกษตรและเทคโนโลยี เช่น ฟาร์มการผลิตพืช ฟาร์มการผลิตสัตว์ (โคนม สุกร แพะ และสัตว์ปีก) ฟาร์มการผลิตสัตว์น้ำ (สัตว์น้ำจืด) ให้การสนับสนุนด้านสถานที่ในการดำเนินการทดลองวิจัยของนักเรียน นักศึกษา และครูอาจารย์ นอกจากนั้นงานฟาร์มในสถานศึกษา ยังเกิดประโยชน์แก่เกษตรกร เพราะโครงการฟาร์มเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่น ได้เห็นตัวอย่างการทำฟาร์มที่ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพส่วนตัวได้ กล่าวโดยสรุปผลจากการปฏิบัติของนักเรียน นักศึกษา จนเกิดการเรียนรู้จากโครงการฟาร์มต่างๆ จะทำให้เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติดังนี้ [1]

1. เป็นเกษตรกรหรือผู้ประกอบการ ที่มีความสามารถสูง
2. เป็นผู้ที่สามารถดำเนินธุรกิจและจำหน่ายผลผลิตได้
3. มีความรู้ความสามารถในการแสวงหาฟาร์มปัจจัยในการผลิต เพื่อดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ
4. รู้จักการใช้และรักษาทรัพยากร เพื่องานอาชีพเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
5. รู้วิธีการบริหารธุรกิจงานอาชีพเกษตรและการลงทุนงานเกษตรเป็นอย่างดี
6. เป็นผู้ใฝ่หาความรู้ใ้ตนเองเป็นประจำ เป็นผลจากการได้รับการฝึกงานหรือเรียนรู้จากโครงการงานฟาร์ม

สรุประบบระบบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ในงานฟาร์ม ดังนี้ [2]

รูปที่ 1 การจัดการอาชีวศึกษาเกษตรที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการอาชีวศึกษาเกษตรมีจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในวิชาชีพเกษตรที่จะประกอบอาชีพได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ผู้เรียนได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาการภาคทฤษฎีต่างๆ จากชั้นเรียน และจากบทปฏิบัติการซึ่งเป็นการเรียนในชั้นเรียนเช่นกัน และหลังจากนั้นผู้เรียนได้มีโอกาสเข้าฝึกงานในโครงการฟาร์มของสถานศึกษาเพื่อฝึกทักษะพื้นฐานต่างๆ ในอาชีพเกษตรและฝึกหัดงานทั่วไปและปรับพื้นฐานของผู้เรียนด้านการทำงานเกษตรที่ผู้เรียนมีแตกต่างกัน เพราะมาจากสภาพของครอบครัวที่มีสถานะเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน การที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานอาชีพมีทักษะประสบการณ์มีความสามารถทำงานได้ มีกำลังใจที่จะทำงาน มองเห็นช่องทางประกอบอาชีพและเกิดความมั่นใจในตนเอง สอดคล้องกับรายงานวิจัยของผ่องพรรณ ตรียมงคลกุลและประสงค์ ดันพิชัย [5] ที่ได้สรุปผลการศึกษาเป็นที่ประจักษ์ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรซึ่งเน้นภาคปฏิบัติ ได้หล่อหลอมลักษณะนิสัยที่ดีในเบื้องต้นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถึงแม้ว่าวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีไม่มีโอกาสในการคัดกรองผู้เรียนก็ตาม

4. รูปแบบงานฟาร์มในการจัดอาชีวศึกษาเกษตร

งานฟาร์มในสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

4.1 โครงการฟาร์มสาธิตของสถานศึกษา (The School or Demonstration Farm)

ลักษณะฟาร์มหรือโครงการนี้เรียกกันทั่วไปว่าฟาร์มโรงเรียน หรือฟาร์มวิทยาลัย มีลักษณะเป็นงานฟาร์มที่สถานศึกษาเป็นเจ้าของโดยตรง การดำเนินการต่างๆ สถานศึกษาเป็นผู้จัดการและดำเนินการทั้งหมด นักเรียนมีส่วนร่วมในงานฟาร์มก็เพียงเพื่อเป็นแหล่งฝึกหัดประสบการณ์การทำฟาร์ม กิจกรรมทั้งหมดนั้นสถานศึกษาหรือครูอาจารย์เป็นผู้รับผิดชอบและการจัดทำดำเนินการเป็นไปตามนโยบายของสถานศึกษาเป็นหลัก

งานฟาร์มสาธิตของสถานศึกษาแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ

1. ฟาร์มเพื่อการศึกษา งานฟาร์มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนการสอน เป็นแหล่งฝึกทักษะประสบการณ์หรือวัสดุฝึกให้แก่ผู้เรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็กถึงปานกลาง บริหารงานฟาร์มโดยครูประจำแผนกวิชาด้านเกษตร ผลผลิตที่เกิดขึ้นจำหน่ายเป็นรายได้ของวิทยาลัย
2. ฟาร์มเพื่อการค้า งานฟาร์มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินงานฟาร์มในเชิงธุรกิจ มุ่งเน้นผลกำไร ฟาร์มมีขนาดใหญ่ มีการบริหารงานโดยวิทยาลัยกำหนดผู้รับผิดชอบเป็นผู้จัดการฟาร์ม ลักษณะการทำฟาร์มอาจร่วมมือกับ

บริษัทเอกชนดำเนินงานในรูปแบบการรับจ้างผลิต ใช้ระเบียบการจำหน่ายผลผลิตทางการค้า เพื่อความสะดวกหรือมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน นักเรียน นักศึกษามีโอกาสได้ฝึกทักษะวิชาชีพ และเป็นแบบอย่างให้แก่ผู้เรียน นักศึกษาเกษตรกรและผู้สนใจ

4.2 โครงการทดลองของนักเรียน นักศึกษา (Student Experimental project)

ลักษณะของโครงการทดลองของนักเรียน นักศึกษานี้เป็นโครงการฟาร์มหรืองานปฏิบัติการเกษตรที่นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการซึ่งจัดทำโครงการบนพื้นที่ดินของสถานศึกษา โดยที่สถานศึกษาหรือครูเกษตรเป็นผู้มอบหมายให้นักเรียนไปปฏิบัติหรือฝึกปฏิบัติ สถานศึกษาจะเป็นผู้เตรียมสถานที่วัสดุอุปกรณ์ให้ โดยที่นักเรียน นักศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานทั้งหมด ตามที่ครูอาจารย์มอบหมายให้ทำตามขั้นตอนที่กำหนด

งานโครงการประเภทนี้ช่วยให้นักเรียน นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงานและทำงานเชิงวิชาการ โดยนำภาคทฤษฎีมาลงปฏิบัติจริง เช่น โครงการที่สถานศึกษามอบหมายให้นักเรียนปลูกผักในแปลง การทำนา การปลูกข้าวโพด ถั่ว การเลี้ยงไก่ สุกร กระต่าย หรือนกกระทา เป็นต้น ผลผลิตที่ได้จากการทำโครงการนี้ โดยปกติแล้วแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือส่วนหนึ่งสถานศึกษาหักออกเพื่อชดใช้การลงทุนต่างๆ ที่สถานศึกษาออกไป และส่วนหนึ่งนักเรียนจะได้รับในฐานะผู้ลงแรงเป็นทุนดำเนินการ อัตราส่วนในการแบ่งรายได้ขึ้นอยู่กับข้อตกลง หรือข้อกำหนดของสถานศึกษาและครูอาจารย์ รูปแบบการจัดทำโครงการทดลองของนักเรียน นักศึกษานี้อาจทำในรูปรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่คณะ หรือจัดทำเป็นโครงการเฉพาะบุคคล [2]

รูปที่ 2 การฝึกทักษะ ประสบการณ์งานฟาร์มของนักเรียน นักศึกษา ในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี

4.3 โครงการเกษตรภายใต้การนิเทศ (Supervised Farming Project)

เป็นโครงการเกษตรภายใต้การนิเทศในภาคแห่งประเทศไทย (อกท.) ซึ่งเป็นโครงการที่ดัดแปลงมาจากองค์การเกษตรกรในอนาคตแห่งสหรัฐอเมริกา (F.F.A) เป็นโครงการเกษตรที่ดำเนินการโดยนักเรียน นักศึกษา ซึ่งดำเนินการโครงการที่บ้านของนักเรียน นักศึกษาเอง หรือดำเนินการที่สถานศึกษา ภายใต้การนิเทศของครูที่ปรึกษาโครงการและผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย ในแง่ของการลงทุนการให้ความร่วมมือและกำลังใจในการดำเนินกิจการ [2]

โครงการเกษตรภายใต้การนิเทศนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อหารายได้ หรือเพื่อแสดงถึงการผลิตพืชผลสัตว์เท่านั้น แต่โครงการเกษตรภายใต้การนิเทศเป็นโครงการที่สร้างเสริมสมรรถนะเชิงธุรกิจเกษตรแก่นักเรียนด้วย

5. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในระบบฟาร์มในอาชีวศึกษาเกษตร

จากการที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรที่ทำการสอนเกษตร จำเป็นต้องมีฟาร์มของสถานศึกษาไว้เป็นแหล่งเรียนรู้ ฝึกทักษะประสบการณ์และเสริมสร้างเจตคติให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการอาชีวศึกษาเกษตร ดังนั้นการที่สถานศึกษาจะจัดตั้งฟาร์มให้มีมาตรฐาน สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้นั้น นพคุณ ศิริวรรณ [2] ได้เปรียบเทียบฟาร์มว่าเป็นระบบ (system) ซึ่งหมายถึงงานหรือสิ่งทีจัดสรรรวมเป็นกลุ่ม เป็นรูปร่างโดยให้ส่วนต่างๆ หรือปัจจัยต่างๆ เข้ามาร่วมสัมพันธ์กัน เพื่อที่ให้ได้หรือเกิดผลเป็นไปตามความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง

งานในระบบย่อมมีปัจจัยหลายๆอย่างมาเป็นต้นกำเนิด (input) ต้องมีกระบวนการดำเนินการ (process) และต้องมีผลปรากฏออกมา (output) ในงานแต่ละระบบ ต้องมีจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ มีเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ มีสถานที่และผู้ดำเนินการ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า ได้มีระบบปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดการฟาร์มเพื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาเกษตรอยู่ 2 ระบบใหญ่ ซึ่งแต่ละระบบแยกออกเป็นปัจจัยย่อยๆ อีก คือ [2]

1. ระบบปัจจัยภายในสถานศึกษา
2. ระบบปัจจัยภายนอกสถานศึกษา

ระบบปัจจัยทั้งในระบบและนอกระบบของสถานศึกษาดังกล่าวมีความสำคัญต่องานฟาร์มสถานศึกษา การดำเนินงานฟาร์ม รวมทั้งการขยายผลการทำงานของผู้เรียนทั้งสิ้น ถึงแม้สถานศึกษาจะมีครูอาจารย์ที่ดี มีการสอนและวิธีการสอนที่ดีเยี่ยมขนาดไหนก็ตาม หากว่าระบบอื่นๆ ไม่ได้

หรือไม่เอื้ออำนวยเท่าที่ควรแล้ว โครงการฟาร์มหรือโครงการเกษตร เพื่อการฝึกหัดผู้เรียนอาจจะกลับกลายเป็นปัญหา ซึ่งอาจต้องถึงการล้มเหลวในที่สุดได้ระบบปัจจัยทั้งในระบบและนอกระบบแบ่งออกเป็นระบบย่อยๆ ได้ 8 ระบบ ดังนี้

1. ระบบการจัดการเรียนการสอน

ระบบการจัดการเรียนการสอนเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง กล่าวว่าการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความชำนาญในงานอย่างแท้จริงก็โดยการจัดการสอนโดยให้มีบทบาทการร่วมกันกับการสอน อีกทั้งให้มีความสอดคล้องความสัมพันธ์กับทฤษฎี อย่างไรก็ตาม ในเรื่องวิธีการสอนที่ดีที่สุดก็คือให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานปฏิบัติงานด้วยตนเอง จะเป็นการสอนที่ดีกว่าการสอนในชั้นเรียน [2]

2. ระบบการจัดการนิเทศงานฟาร์ม

การสอนงานฟาร์มโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงนั้น นับได้ว่าเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการของประสบการณ์ชีวิตจริง ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรปให้ความสำคัญและถือปฏิบัติอย่างจริงจัง แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมาย [2], [6]

นักเรียน นักศึกษาควรได้รับการช่วยเหลือแนะแนวหรือการให้คำปรึกษาของครู เช่นเดียวกับกับผู้บริหารมีบทบาทในการช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุน ในการดำเนินโครงการเกษตรภายใต้การนิเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการช่วยเหลือแก่ผู้เรียนอาชีวศึกษาเกษตร การนิเทศอย่างใกล้ชิดสำหรับโครงการเกษตร จะช่วยให้การดำเนินการของโครงการเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะเริ่มแรกของโครงการ

3. ระบบการบริหารสถานศึกษาส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานฟาร์ม

ระบบงานบริหารสถานศึกษามีส่วนกระทบโดยตรงต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินกิจการฟาร์มของสถานศึกษาโดยตรงและต่อโครงการงานฟาร์มของผู้เรียน ดังที่ Siriwan [7] ได้กล่าวไว้ว่าทัศนคติของผู้บริหาร เป็นตัวชี้ที่สำคัญถึงโครงการฟาร์มสถานศึกษา และเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนางานฟาร์มของสถานศึกษาแห่งนั้นได้เป็นอย่างดีความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าของโครงการฟาร์มขึ้นอยู่กับความฉลาด ความสามารถและความกระตือรือร้นในด้านการมีส่วนร่วมและการประสานระหว่างผู้บริหาร ครูเกษตร ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนที่อยู่รอบๆ สถานศึกษา

จากการศึกษาของนักอาชีวศึกษาเกษตรหลายท่านพบว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการอาชีวศึกษาเกษตรทั้งหมดขึ้นอยู่กับผู้บริหารมีแนวทางการบริหาร และ

นิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากนักน้อยเพียงใด หากผู้บริหารไม่ให้การช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมงานฟาร์มของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ย่อมขาดเครื่องมือเครื่องใช้อุปกรณ์การสอนและการทำฟาร์ม ผลที่ได้ย่อมทำให้การเรียนการสอนล้มเหลวโดยสิ้นเชิง [2]

จากรายงานโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพฟาร์มสัตว์เลี้ยงในวิทยาลัยเกษตรให้สอดคล้องความต้องการสมรรถนะของผู้เรียนและของสถานประกอบการที่จัดโดยชมรมวิชาชีพครูสัตวศาสตร์ [8] รายงานว่า ครูที่รับผิดชอบงานฟาร์มให้ความเห็นว่าปัญหาการทำฟาร์มที่สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานฟาร์ม และนโยบายการผลิตด้านงานฟาร์มไม่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานฟาร์ม

4. ระบบการจัดการโครงการฟาร์มของสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอนงานฟาร์ม หรือการจัดการงานฟาร์มในสถานศึกษา ไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมระหว่างผู้เรียนกับครูเกษตรเท่านั้น ตามสภาพความเป็นจริงต้องมีบุคคลอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวจำนวนมาก Siriwan [7] ได้ให้ความเห็นว่า ครูและผู้บริหารทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งครูที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่น จะต้องร่วมมือกัน บุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ ควรร่วมกันช่วยเหลือนักเรียนให้การดำเนินการวางแผน และดำเนินโครงการจนกระทั่งสำเร็จ

รูปที่ 3 แผนผังโครงสร้างการบริหารงานฟาร์มในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี [8]

การจัดการโครงการฟาร์มของสถานศึกษาจากรายงานโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพฟาร์มสัตว์เลี้ยงในวิทยาลัยเกษตรให้สอดคล้องความต้องการสมรรถนะของผู้เรียนและของสถานประกอบการที่จัดโดยมีผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการหลายภาคส่วนประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูเกษตร บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่งานฟาร์ม หน่วยงานที่สนับสนุนงานฟาร์ม ซึ่งต้องทำงานประสานความร่วมมือกันตามโครงสร้างการบริหาร [6], [8] ดังรูปที่ 3

5. ระบบปัจจัยการผลิต

ฟาร์มที่มีประสิทธิภาพ คือฟาร์มที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ประกอบด้วยแรงงาน ที่ดิน และเงินทุนให้เกิดกำไรต่อผู้ประกอบการสูงสุด สามารถผลิตโดยใช้ต้นทุนการผลิตต่ำสุด ก่อนที่จะมองลึกไปถึงวิธีการวัดประสิทธิภาพของฟาร์มและอธิบายรายละเอียด ปัจจัยการผลิตพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานฟาร์ม [6]

5.1 แรงงาน

ฟาร์มวิทยาลัยจะต้องจ้างแรงงานจากคนงานชั่วคราว (temporary labor) ซึ่งอาจจะเป็นแบบชั่วคราวรายวันหรือรายเดือน นอกจากนั้นแล้วการที่นักเรียนนักศึกษาที่เข้าไปฝึกทักษะประสบการณ์ในรายวิชาหรือการทำโครงการ โดยผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงก็เป็นแรงงานเสริมอีกส่วนหนึ่ง

5.2 ที่ดิน

วิทยาลัยเกษตรได้รับที่ดินมาโดยให้เปล่าส่วนใหญ่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ประมาณ 500 – 1,500 ไร่ อยู่ใกล้กับแหล่งน้ำธรรมชาติ ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในวิทยาลัยและงานฟาร์มได้เป็นอย่างดี สภาพพื้นที่ความอุดมสมบูรณ์ของดินมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละสภาพของพื้นที่ มีทำเลที่ตั้งส่วนใหญ่จะอยู่ห่างไกลจากชุมชน เป็นปัจจัยที่เป็นข้อได้เปรียบของวิทยาลัยที่เหมาะสมในการทำฟาร์มเกษตร เช่น การปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ได้เป็นอย่างดี [6]

5.3 เงินทุน

เรื่องเงินทุนที่ใช้ในการสนับสนุนสำหรับการจัดทำโครงการหรืองานฟาร์มเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง การขาดเงินทุนเป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญในการจัดการและดำเนินการโครงการงานฟาร์ม แหล่งเงินทุนที่อาจได้มาสำหรับงานโครงการเกษตรหรืองานฟาร์มหลายแหล่ง ในการดำเนินงานฟาร์มส่วนใหญ่ จำเป็นต้องมีเงินทุนสนับสนุนที่เพียงพอในด้านการลงทุน รวมทั้งเงินทุนหมุนเวียนในฟาร์ม

6. ระบบวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของจำเป็นในการทำฟาร์ม

ระบบวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ สิ่งของจำเป็นในการดำเนินการกิจการงานฟาร์ม เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณา เพราะเป็นปัจจัยในการสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถจัดทำกิจการฟาร์มได้จากการศึกษาของนักวิชาการอาชีวศึกษาเกษตรหลายท่าน Siriwan [7] ระบุอย่างชัดเจนว่า หากขาดเสียซึ่งอุปกรณ์ใน

การทำฟาร์มแล้ว การทำฟาร์มย่อมดำเนินการไม่ได้ และเป็นปัญหาอย่างยิ่งในการจัดทำโครงการทดลองของนักศึกษา และโครงการเกษตรภายใต้การนิเทศ

จากการศึกษาของ Siriwan [7] เรื่องระบบวัสดุอุปกรณ์ สิ่งของจำเป็นในการทำฟาร์มของนักเรียนระดับชั้น ปวช. วิทยาลัยเกษตรในประเทศไทย พบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูเกษตร และผู้เรียนลงความคิดเห็นว่า ในการทำฟาร์มสาธิตของวิทยาลัยนั้นยังขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ในการทำฟาร์มของวิทยาลัย สำหรับโครงการทดลองของนักเรียน นักศึกษา ครูเกษตรต่างระบุว่า เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ทำโครงการยังไม่เพียงพอ ดินฟ้าอากาศในท้องถิ่นไม่เหมาะสม ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น

จากการศึกษาของรังสรรค์และคณะ [9] เรื่องสภาพปัจจัยของฟาร์มในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีอุบลราชธานี พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อสภาพปัจจัยของฟาร์มด้านเครื่องมืออุปกรณ์ในฟาร์ม มีจำนวนและปริมาณคุณภาพของเครื่องมือ ความทันสมัยและใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ได้สะดวก อยู่ในระดับปานกลาง และให้ข้อเสนอแนะควรให้การสนับสนุน เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในฟาร์มให้เพียงพอ

7. ระบบการตลาดจำหน่ายผลผลิตการเกษตร

การผลิตสินค้าทางการเกษตรใดๆ ผู้ผลิตจำเป็นต้องวางแผนทางการตลาดหรือจำหน่ายผลผลิตไว้ล่วงหน้า เนื่องจาก สินค้าเกษตรนอกจากจะมีลักษณะพิเศษต่างจากสินค้าอื่นแล้ว เช่น เน่าเสียง่าย เป็นสินค้าวัฏดุติบ คือ ต้องนำไปแปรรูป ปริมาณการผลิตและคุณภาพไม่สม่ำเสมอ ยังมีลักษณะพิเศษอีกหลายประการที่ทำให้ระบบตลาดสินค้าเกษตรต่างจากสินค้าอื่น และสินค้าแต่ละชนิดก็ต่างกัน โดยทั่วไปตลาดสินค้าเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดในท้องถิ่นที่สถานศึกษาตั้งอยู่ นับว่ามีความสำคัญต่อการจัดทำโครงการงานฟาร์มสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพราะผลผลิตจากการทำโครงการของนักเรียน นักศึกษา หรือฟาร์มวิทยาลัย จำเป็นต้องส่งจำหน่าย หากจำหน่ายไม่ได้สิ่งที่ผลิตได้ก็ไร้ผล [7]

จากสาเหตุที่การตลาดสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การกำหนดราคาสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เป็นไปตามกลไกการตลาดที่ถูกกำหนดโดยบริษัทเอกชนรายใหญ่ โดยเฉพาะด้านการผลิตปุ๋ยสัตว์ ดังนั้นสถานศึกษาอาชีพศึกษาเกษตรจึงได้มีรูปแบบการตลาดอย่างหนึ่ง ที่เรียกว่า ตลาดแบบมีข้อตกลง ในรูปแบบการรับจ้างเลี้ยงโดยความร่วมมือกับบริษัทเอกชน ซึ่งเป็นผู้ซื้อจะรับซื้อสินค้าในราคาที่ตกลง

กัน ซึ่งอาจจะต่ำกว่าราคาตลาดบ้างเล็กน้อย หรือรับซื้อตามราคาตลาด แต่ผู้ผลิตก็มีความมั่นใจว่า ผลิตแล้วขายได้ในราคาที่กำหนด ขณะเดียวกันผู้ผลิตก็ต้องปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้รับซื้อ ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาด้านการตลาดการจำหน่ายผลผลิต และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นในระบบการทำฟาร์มของสถานศึกษาอาชีพศึกษาเกษตร

8. ระบบของผู้ปกครองของนักเรียน และชุมชนที่ช่วยเหลือสนับสนุน และการส่งเสริมการทำฟาร์มของนักศึกษา

จากการศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนอาชีพศึกษาเกษตรหลายท่าน พบว่าผู้ปกครองของนักเรียนมีอิทธิพลอย่างมากในการวางแผนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชี้ทางการประกอบอาชีพ การเลือกเรียนอาชีพ การกระตุ้นเสริมให้กำลังใจ ช่วยฝึกอบรมงานให้แก่บุตรหลานของตนและจากการศึกษาของ Wilson [10] ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้นักเรียนหันมาเลือกเรียนเกษตรเพื่อประกอบอาชีพทำฟาร์มก็คือ อาชีพของผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพการทำฟาร์มอยู่แล้ว เพราะนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้การทำฟาร์มมาแล้วจากที่บ้านของตน

6. ความสำเร็จของงานฟาร์ม

การดำเนินงานฟาร์มในสถานศึกษาอาชีพศึกษาเกษตรเป็นงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ทำงานกับสิ่งมีชีวิต ต้องใช้ความละเอียดอ่อนและความรับผิดชอบอย่างสูงในการดำเนินการ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบฟาร์มสาธิต เพื่อการค้า ฟาร์มเพื่อการศึกษา มีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานฟาร์ม ดังที่กล่าวมาข้างต้น อย่างไรก็ตามการทำฟาร์มในสถานศึกษาอาชีพศึกษาเกษตร ยังประสบปัญหาอยู่หลายประการ ทำให้การดำเนินงานฟาร์มไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร หากพิจารณาผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานฟาร์มของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จประกอบด้วย

1. นโยบาย
2. ผู้บริหารสถานศึกษา
3. ครูเกษตรผู้รับผิดชอบฟาร์ม
4. บุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่งานฟาร์ม
5. หน่วยงานสนับสนุนงานฟาร์ม

ความสำเร็จของการทำฟาร์มในสถานศึกษาอาชีพศึกษาเกษตรจึงต้องประกอบด้วยนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การบริหารงานของผู้บริหารงานในสถานศึกษาที่กำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนงานฟาร์ม ครูเกษตรที่รับผิดชอบงานฟาร์มซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผู้จัดการฟาร์ม ที่ต้องเป็นผู้ดำเนินงานในทุกกระบวนการ

ตั้งแต่การวางแผนการผลิต จนถึงระบบการตลาดจำหน่าย ผลผลิต บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในฟาร์มที่ต้องปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนหน่วยงานสนับสนุนทางด้าน การเกษตร เช่น เครื่องทุ่นแรงฟาร์ม โดยมีนักเรียน นักศึกษา ช่วยสนับสนุนในการเข้าฝึกปฏิบัติในฟาร์มตามรายวิชาหรือ โครงการที่ดำเนินการ มีการทำงานแบบบูรณาการจากทุก ภาคส่วน โดยมีเป้าหมายเดียวกันคือการพัฒนาฟาร์มใน สถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน สามารถเป็นแหล่งฝึกทักษะ ประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน นักศึกษาได้อย่างครบวงจร เป็น แหล่งเรียนรู้และแบบอย่างที่ดีให้แก่ชุมชนเกษตรทั่วไปที่สนใจ

7. บทสรุป

งานฟาร์มเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาระดับ อาชีวศึกษาเกษตร ตามจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคนระดับ ฝีมือ มีทักษะประสบการณ์ในวิชาชีพและเจตคติที่ดีในการ ประกอบอาชีพเกษตร การจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง เพื่อเติมเต็มให้ผู้เรียนมี พร้อมทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และเจตคติที่ดีอย่าง สมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตาม การทำงานฟาร์มในสถานศึกษา อาชีวศึกษาเกษตรให้มีมาตรฐานและประสบความสำเร็จนั้น มี ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องของหลายประการ ทั้งในด้านนโยบาย ผู้บริหาร ครูเกษตรที่รับผิดชอบฟาร์ม บุคลากรเจ้าหน้าที่ ชุมชนหรือท้องถิ่น จะต้องวางแผน กำหนดยุทธศาสตร์การ พัฒนา มีการทำงานแบบบูรณาการและนำสู่การปฏิบัติให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นการพัฒนาฟาร์มใน สถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรจึงเป็นหัวใจสำคัญของการจัด การศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร อันเปรียบเสมือนกุญแจไขไปสู่ ประตูดุ๊ยแห่งความสำเร็จของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เกษตร

เอกสารอ้างอิง

- [1] นพคุณ ศิริวรรณ. 2557. **ปกิณกะการศึกษาเกษตร ไทยสาระสำคัญที่ต้องทบทวน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- [2] ———. 2532. **งานฟาร์ม: กลยุทธ์สำคัญของการ ศึกษาเกษตร**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์พลชัย.
- [3] สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2556. **โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ประเภทวิชาเกษตรกรรม สาขาวิชาเกษตรศาสตร์**. กระทรวงศึกษาธิการ.

- [4] ———. 2556. **อนาคตการศึกษาเกษตรไทย-อาชีว เกษตรในทศวรรษหน้า ยุคประชาคมอาเซียน**. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**. 14 (1), น.1-7
- [5] ผ่องพรรณ ตรัยมงคลและประสงค์ ต้นพิชัย. 2547. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการศึกษาเชิง วิพากษ์ : สถานภาพและทิศทางของการศึกษาเกษตร ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย (สกว).
- [6] กรมอาชีวศึกษา. 2539. **แนวทางปรับปรุงระบบการ จัดการฟาร์มวิทยาลัย**.เอกสารประกอบการอบรมเชิง ปฏิบัติการของผู้จัดการฟาร์มในวิทยาลัยเกษตร ณ ห้อง 303 กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ. (เอกสารอัดสำเนา).
- [7] Siriwan. N. 1984. **The on- Farm Instruction Component of the Vocational Agriculture Curriculum in Thailand as Percieved By students, Teachers and Administrators**. Unpublished Ph.D. Dissertation, UPLB, College, Laguna.
- [8] ชมรมวิชาชีพสัตวศาสตร์. 2556. **รายงานโครงการ ประชุมเชิงปฏิบัติการเพิ่มศักยภาพฟาร์มสัตว์เลี้ยง ในวิทยาลัยเกษตรให้สอดคล้องความต้องการ สมรรถนะของผู้เรียนและของสถานประกอบการ**. กรุงเทพฯ. สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทาง อาชีวศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- [9] รังสรรค์ ปัญญาคม ภัคพงศ์ ปวงสุข และนวรรตน์ พัวพันธ์. (2557, 27- 28 พฤศจิกายน). **รายงานการ วิจัยความพึงพอใจต่อการฝึกประสบการณ์งานฟาร์ม ในวิทยาลัยของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง**. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ นานาชาติ ครั้งที่ 3 ณ มหาวิทยาลัยจำปาสัก. แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว.
- [10] Wilson, R.C. 1956. **Factors contributing the establishment in farming of farmer vocational agriculture student and their agricultural education needs after they are established in farming** As quoted in U.S. Office of the Education. Summaries of Studies.